

ISLAMSKA MISAO

Osnivač i izdavač: Fakultet za islamske studije, Novi Pazar

Za izdavača: Prof. dr. Enver Gicić

Glavni urednik: Prof. dr. Enver Gicić

Pomoćnik urednika: Prof. dr. Hajrudin Balić

Redakcija: prof. dr. Mustafa Fetić, prof. dr. Almir

Pramenković, hfz.doc. dr. Haris Hadžić, doc. dr. Siham Mevid

Šerijatski recenzent: prof. dr. Almir Pramenković

Tehnički urednik: Senad Redžepović

Lektor: Samir Škrijelj

Štampa: Grafičar, Užice

Tiraž: 500 primjeraka

Adresa redakcije: Fakultet za islamske studije,
ul. Rifata Burdževića 1, 36300 Novi Pazar

Štampanje ovog broja pomogla je Vlada R. Srbije - Kancelarija
za saradnju sa crkvama i verskim zajednicama

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

378:28

ISLAMSKA misao : godišnjak Fakulteta za islamske studije Novi Pazar /
glavni urednik Enver Gicić. - 2007, br. 1- . - Novi Pazar : Fakultet za islamske
studije, 2007- (Užice : Grafičar). - 24 cm

Godišnje.

ISSN 1452-9580 = Islamska misao (Novi Pazar)

COBISS.SR-ID 141771532

SOCIJALIZACIJA I FORMIRANJE MIROLJUBIVE GENERACIJE

Usprkos raznolikosti mišljenja i tumačenja o ciljevima religije i ljudske civilizacije, većina mislilaca i naučnika slaže se da je jedan od ciljeva svih religija i cijele ljudske civilizacije formiranje dobre, visokomoralne osobe koja boravi, živi i egzistira na Zemlji. Religije nose niz moralnih principa usmjerenih na obrazovanje ljudske duše. Oni ocrtavaju opće karakteristike odnosa osobe sa bratom čovjekom, odnos prema svijetu koji ga okružuje, odnos sa Stvoriteljem. Unatoč svim razlikama u pristupima pitanjima teleologije i uzročno-posljedičnoj vezi između religije, filozofije i ideoloških teorija, niko ne poriče da je formiranje moralne osobe, formiranje zdrave, mirne generacije ljudi visoki cilj za svakoga kome je stalo do sudbine društva, njegove budućnosti, koja želi dobro sebi i svojim potomcima. Posljednjih decenija primjećujemo da se muslimanska društva sve više suočavaju sa rastom nasilja kao oblika društvenog ponašanja, kao načina izražavanja stava, kao moralnog i političkog stanja društva. Od ove vrste nasilno ponašanje predstavlja prijetnju muslimanskom društvu, postaje prepreka na putu ka njegovom stabilnom i dosljednom razvoju. Društvo prožeto strahom i tjeskobom gubi sposobnost razmišljanja o obrazovanju, zdravlju i programima razvoja zajednice općenito. Društvo u kojem dominira nasilje postaje krhko, sklono propadanju i osjetljivo na mahinacije zlih neprijatelja. U svjetlu ovoga, odgoj moralno zdrave i kulturne generacije ljudi prioritetan je zadatak koji zaslužuje prioritetnu pažnju vođstva muslimanskog društva, njegovih akademskih krugova i ideoloških institucija zbog ogromnog značaja za budućnost svijeta

i ummet islama. Nasilje je odstupanje od norme ponašanja koje je neprihvatljivo za ljudsko društvo u cjelini. Iz tog razloga, neprijatelji islama pokušavaju povezati nasilje sa islamom, pokušavajući stvoriti iskrivljenu sliku o ovoj vjeri u svijesti i umu ljudi. Da bi to učinili, izmišljaju takve formulacije kao "islamski terorizam", pokušavaju povezati koncept džihada s nasiljem i agresijom na nevjernike, čine sve kako bi se te negativne ideje o muslimanima i islamu nakupile u svijesti ljudi, u cilju stvaranja stereotipnog negativnog stava prema njima. Nasilje je pratilo čovječanstvo na cijelom putu njegovog razvoja, poprimajući brojne oblike, počevši od individualnog nasilja, kao što je to bio slučaj sa Kabilom, kojeg su osjećaji lične zavisti i ljutnje doveli do nasilja i primorali da počini prvo krivično djelo u historiji. Nasilje je bilo neodvojivo od ljudskog postojanja, kao što su dobro i zlo neodvojivi od njega. To je bio način ilegalnog stjecanja materijalnog bogatstva takvim kriminalnim djelima, kao što su ubistvo s predumišljajem, krađa itd. To je bilo "oruđe" koje se koristilo i za provođenje ratne politike, i za borbu protiv okupacije i okupatora i za provođenje društveno-političkih revolucija usmjerenih protiv moći eksploatatora i tirana-porobljivača. Mnogi oblici nasilja koje sam ovdje spomenuo nisu ništa drugo nego reakcije na nasilje, bilo prikriveno ili otvoreno. Prema definiciji sociologa i psihologa, nasilje je odstupanje u ponašanju, obično bolnog porijekla, nastalo pod utjecajem različitih nasljednih, emocionalnih, društvenih i obrazovnih faktora, kao i različitih vrsta poremećaja. Nasljedni ili kongenitalni faktori diktiraju čovjekovu želju za preživljavanjem, posjedovanjem i dominacijom, a također su u osnovi emocionalnih stanja poput straha skrivenog duboko u podsvijesti nasilne osobe, ukočenosti, bijesa, stidljivosti, depresije, razočaranja, poniženja i prezira. Faktor poremećaja izražava se u ličnosti, ponašanju, psihološkim i mentalnim odstupanjima od norme. A društveni faktori su utjecaj na ponašanje, vrijednosti, doktrine, ideale, običaje, tradicije i vrste društvenih odnosa. Dakle, odgoj miroljubive generacije sposobne da izrazi sebe i svoje potrebe bez pribjegavanja nasilju zahtijeva razvoj koncepata socijalizacije u muslimanskim društvima.

Socijalizacija

Socijalizacija osobe počinje od djetinjstva, od trenutka kada počne percipirati informacije o svijetu oko sebe. Mislim na sve što utiče na dijete tokom njegovog rasta, učestvuje u formiranju njegove ličnosti, određuje načine njegovog razmišljanja, ponašanja i interakcije s drugim ljudima. Drugim riječima, sve što doprinosi njegovoj transformaciji u društveno biće, sposobno za uspostavljanje kontakta i interakcije sa društvom. Obrazovanje počinje učenjem djeteta nazivima stvari oko sebe. Zatim, uči običaje i tradiciju, a potom se u njemu počinje formirati sistem ideoloških i moralnih koncepata. Ovaj proces je, dakle, usko povezan sa ulogom užeg porodičnog okruženja, šireg porodičnog kruga i društvenim životom dječijeg kraja i grada. Škola sa svojim nastavnim planom i programom te nastavnicima, vizualnim i pisanim podacima, džamijom, štampanim materijalima koji dođu u ruke tinejdžera i drugim faktorima koji utječu, zajedno čine kriterije, vrijednosti, norme društvenog ponašanja date osobe i dalje na temelju kojih se grade njegovi kontakti i odnosi s drugim ljudima. Stoga, kada govorimo o osobi, istovremeno govorimo o društvu u cjelini. Liječenje društvene bolesti, kao i svake tjelesne bolesti, počinje prepoznavanjem njenog prisustva, nakon čega slijedi želja da se od nje izliječi, a zatim počinju druge faze borbe sa njom. Prije svega, moramo priznati prisutnost bolesti koja je pogodila naše muslimansko društvo: okrutnost, neprijateljstvo prema strancima, neprijateljski pogled na mnoga dostignuća ljudske civilizacije i korištenje metoda nasilja kada naše političke ili društvene težnje ne mogu da se realiziraju drugačije. U želji da se izliječimo, potrebno je da svi koji na neki način utječu na stanje društva: političko vođstvo, javni i vjerski vođe, naučnici, kulturni djelatnici, obrazovne institucije i mediji - poduzmu koordiniranu politiku suzbijanja ove bolesti, nadopunjujući se svojim programima djelovanja. Cilj je njegovanje zdrave generacije sposobne za izgradnju zdravih društvenih odnosa i zdravog društva u kojem će ljudi moći slušati jedni druge, koji ne toleriraju nasilje i imaju sposobnost pozitivne interakcije i komunikacije sa drugim društvima.

Uzroci nasilja u muslimanskim društvima

Ako se nasilje širi društvom, onda razlog tome nije ponašanje pojedinaca, već stanje samog društva. Razlozi za ovu pojavu su prvenstveno društveni i obrazovni. Nasilje ima mnogo manifestacija. Može se odvijati unutar porodice - u odnosu na djecu ili ženu, u četvrti (dijelu grada u kojem živimo) - u odnosu između djece koja u njemu žive i u odnosu na životinje, u školi - u odnosu na učenike od strane odgajatelja, u studentskom okruženju - između samih studenata. Na radnom mjestu mogu postojati i slučajevi nasilja šefa nad podređenima. Nosioći različitih političkih i ideoloških trendova također koriste metode nasilja jednih protiv drugih. Nasilje u muslimanskim društvima ima svoje društvene, ideološke, psihološke i političke korijene. Vjekovima su muslimanska društva bila politički slaba, dopuštajući svojim neprijateljima da preuzmu prednost, slamajući njihove zemlje, pretvarajući ih u kolonije i ugnjetavajući ih. Ljudi su živjeli u strahu i tjeskobi, što se odrazilo na njihova lična stanja i međusobne odnose. U društvenom aspektu, slabost obrazovnog sistema i nepoznavanje velikog dijela stanovništva olakšali su nastanak u društvu različitih vrsta tradicija koje nemaju nikakve veze s vrijednostima islama. To je dalo iskrivljen karakter odnosa između bogatih i siromašnih slojeva društva, dovelo do gubitka povjerenja u odnosima između vladajuće klase i običnih ljudi. Postojali su običaji nastali društvenom izolacijom i neznanjem. Psihološki uzroci nasilja u muslimanskim društvima uvelike se objašnjavaju osjećajima frustracije koje doživljavaju mlađe generacije i koje ih tjeraju da pribjegnju nasilju kao emocionalnoj reakciji na nedostatak jasne budućnosti, na neuspjeh političkih i društvenih projekata posljednjih decenija. Ideološki temelji ovog fenomena povezani su s distorzijama koje je muslimanska misao pretrpjela kroz stoljeća do danas. Ova ponekad namjerna, a ponekad i nesvjesna izobličenja opravdavala su nasilje, predstavljala su agresiju na druge kao džihad ili borbu za njihova legitimna prava. Takve izopačene ideje stvorile su sliku islama kao religije univerzalne mržnje i neprijateljstva, čiji su se sljedbenici zamišljali kao sudije nad čovječanstvom, prisvajajući

sebi pravo da odlučuju ko bi trebao biti u Raju, a ko u Paklu, te dati dozvolu za agresiju na one koji misle drugačije od njih. Ideološke struje ove vrste već duže vrijeme postoje u muslimanskim društvima, ali su danas mnogo rasprostranjenije nego prije. Slabi pravni okviri glavni su razlog za širenje nasilja u muslimanskim društvima. Administrativno zakonodavstvo ne smatra nasilje u porodici, školi, na poslu i u drugim ćelijama društva prekršajem. Na isti način, krivično zakonodavstvo je u pravilu slabo i nesposobno zaštititi pojedinog člana društva, sprječavajući ga da postane žrtva fizičkog ili psihičkog nasilja. Kod kuće se djeca zlostavljaju bez straha od kazne. Slično, muž nekažnjeno koristi nasilje nad suprugom, nastavnik nad svojim učenicima itd. U većini muslimanskih država zakon je slab i slabo štiti mlade naraštaje od nasilja. Oni nemaju dovoljan broj javnih organizacija uključenih u zaštitu prava djece i žena i njihovu zaštitu od različitih oblika nasilja. Svi ovi razlozi, u kombinaciji sa povijesnim faktorima, učinili su muslimanska društva nestabilnim i nesređenim, te su u njima izazvali mnoge probleme, od kojih je jedan problem nasilja. Kako bi se riješilo ovih poroka i tegoba, društvo mora uložiti sve napore u obrazovanje nove generacije, zdrave i fizički i psihički, s ispravnim društvenim i vrijednosnim usmjerenjima. Da bi se ovdje postigao maksimalni rezultat, potrebni su programi socijalizacije mladih s dobro osmišljenim planovima i pouzdanim metodama.

Svjetske religije i nasilje

Svjetske religije su poslone radi dobrobiti čovjeka, radi očuvanja ljudske duše i stvaranja sistema moralnih vrijednosti koje vode ljudsko ponašanje i određuju njegov odnos s drugim ljudima. Islam, kao posljednja od svjetskih religija, poslan je u korist cijelog čovječanstva. To je religija milosrđa, tolerancije i uzajamne pomoći. Kada neko želi uvrijediti islam, optužuje ga za poticanje na nasilje, a kada se bilo koji od istraživača poziva na historijske činjenice, navodno svjedočeći o nasilnoj prirodi islama, on istragne iz historije reference na ratove koji su vođeni u ime političkih ciljeva i nemaju ni najmanje veze sa

religijom. Tako mi, muslimani, nemamo pravo, na primjer, optuživati kršćanstvo za nasilje ili kriviti Poslanika milosrđa Isusa, neka je mir na njega, za propovijedanje nasilja kada govorimo o povijesti vjerskih ratova u Evropi, kada su milioni života položeni u ime Kristove vjere, ili kada govorimo o krstaškim ratovima i drugim sukobima pokrivenim vjerskim parolama. Isto se odnosi i na sve ostale religije. Religije su dolazile ljudima sa intencijom da osude nasilje, da bi ispravile loše strane ljudskog ponašanja, uspostavile ispravno, humano ponašanje koje odgovara ljudskoj prirodi, što ga razlikuje od drugih stvorenja i dodjeljuje mu posebnu misiju. Islam je sa sobom donio sistem moralnih stavova, zahvaljujući kojem su ljudski odnosi dostigli najviši nivo, obećavajući dobrotu i milost cijelom čovječanstvu. Uzvišeni je rekao: „O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji. Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa.“¹

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

Uzvišeni je također rekao: „...a tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.“²

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

Uzvišeni Allah dž.š. na drugom mjestu kaže: „Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj! Gospodar tvoj zna one koji su zalutali s puta Njegova i On zna one koji su na Pravome putu.“³

ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِهِمْ بِالنَّبِيِّ هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao: „Musliman je onaj od čijeg jezika

¹ Kur'an, 49: 13.

² Kur'an, 21: 107.

³ Kur'an, 16: 125.

i ruke su mirni drugi muslimani, dok je muhadžir onaj koji napusti ono što je Allah zabranio.“¹

قال الرسول الكريم عليه الصلاة والسلام: «المسلم من سلم المسلمون من لسانه ويده، والمهاجر منهجر ما نحا لله عنه»

Muhammed s.a.v.s. također je rekao: „Nema prednosti Arap nema nearapom, niti nearap nad Arapom, niti bijeli nad crnim, niti crni nad bijelim, osim po bogobožnosti.“²

وقال: «ألا فضل للعرب على جميول ولا لعجم على عرب ولا لأحمر على أسود ولا لأسود على أحمر إلا بالقوى، إننا كرمكم عن دالها أتقاكم»

Muhammed s.a.v.s. također je rekao: „Primjer vjernika u njihovoj međusobnoj ljubavi, samilosti i brižnosti je kao primjer jednog tijela - ukoliko oboli jedan njegov organ, preostali dijelovi tijela reaguju groznicom i nesanicom.“³

وقال: «مثل المؤمن في توادهم وتراحمهم وتعاطفهم كمثل الجسد، إذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالحوى والسهر»

Muhammed s.a.v.s. u drugom hadisu kaže: “Najsavršeniji od vjernika u vjeri je onaj koji je najbolji od njih, koji je najljepšeg ahlaka.“⁴

أكمل المؤمنين إيماناً أحسنهم خلقاً

Alehissem kaže: „Vjernici u međusobnim odnosima su poput čvrsto izgrađene zgrade čiji se dijelovi međusobno jačaju“, a zatim je isprepletao prste.⁵

المؤمن للمؤمن كالبنيان المرصوص، يشد بعضه بعضاً، وشبك بين أصابعه

Još uvijek postoji mnogo dokaza koji potvrđuju toleranciju islamske religije, koji ukazuju da je to religija koja je došla s ciljem da poboljša ljudsko ponašanje, nudeći mu sistem visokih moralnih vrijednosti,

¹ *Sahih Al-Bukhari*, br. 10.

² *Musnad Ahmad*, br. 23536.

³ *Sahih Muslim*, br. 4691.

⁴ *Musnad Ahmad*, br. 10829.

⁵ *Sahih Al-Bukhari*, br. 5680.

noseći dobro za sve ljude. Postoji još mnogo dokaza koje ne možemo navesti u ovom članku. Islamski fikih, koji je etabliran na neupitnim kategoričkim dokazima, potvrđuje da šerijat, ili bolje rečeno, svi Božji zakoni u svojoj ukupnosti slijede cilj očuvanja pet neotuđivih temelja života: vjere, duše, uma, časti i imovine. Pokušaj njihovog ugrožavanja smatra se zločinom za koje je potrebna srazmjerna kazna. U uslovima u kojima su svih ovih pet vitalnih temelja sigurni i sama osoba i njeno društvo su mirni. U mnogim muslimanskim zemljama i društvima ovih je pet vitalnih temelja pogaženo i podvrgnuto neprijateljskim napadima kako bi se ljudima nametnuli drugi ideološki, politički, vjerski ili sektaški stavovi. Društva u ovim zemljama živjela su pod jarmom straha i tjeskobe, u uvjetima izrazito oslabljene pažnje na životne probleme. Pod prijetnjom nasilja i smrti, društveni i obrazovni programi, programi ekonomskog razvoja u mnogim muslimanskim društvima povukli su se u drugi plan.

Preporuke

Da bi se izašlo iz začaranog kruga nasilja, otuđenja i ksenofobije potrebni su programi socijalizacije, za čiju su provedbu potrebni zajednički naponi svih ćelija civilnog društva uz podršku političkog vodstva, ideoloških i duhovnih vođa muslimanske zajednice - svih kojima je stalo do odgoja zdrave ličnosti, njenog formiranja od najranije dobi do trenutka kada mlada osoba postane aktivni član društva. Pravilno vaspitanje predstavlja formiranje osobe zdrave psihe, lišene fobija, ovisnosti i strahova, sa ispravnim ideološkim stavovima, lišene sklonosti prema bahatosti, nasilju i ekstremizmu. Ona mora dobiti kulturno i naučno obrazovanje kako bi mogla samostalno učiti, spoznati svoje mjesto u svijetu i razumjeti svijet koji je okružuje. Osim toga, potrebno mu je usaditi socijalne vještine pravilne komunikacije sa članovima svog i drugih društava.

- Dijete počinje spoznavati stvarnost oko sebe od prvih godina života, a javne i kulturne organizacije dužne su pomoći roditeljima u

pronalaženju najboljih načina komunikacije s djecom, najuspješnijih metoda njihovog poučavanja. Porodica je prva faza u formiranju novog člana društva, a poticanje i pomaganje porodici doprinijet će odgoju zdrave ličnosti.

- Slušne i vizualne informacije zauzimaju značajno mjesto među faktorima koji utječu na razvoj djeteta i doprinose formiranju njegovog mišljenja. Stoga bi mediji trebali ponuditi programe za djecu, pripremljene uzimajući u obzir mišljenje nastavnika specijalista, te pratiti sadržaj televizijskih programa namijenjenih djeci u smislu njihovog utjecaja na svijest djeteta. Mediji bi trebali praviti obrazovne programe društvene prirode koji će doprijeti do najširih slojeva stanovništva.

- Mediji bi trebali ponuditi dječije programe koji uče djecu pravilima ponašanja, poput pravilnog prelaska ulice, održavanja čistoće, ophođenja s prijateljima u školi itd. na atraktivan i zabavan način.

- Treba obratiti pažnju na obrazovna pitanja. To podrazumijeva obezbjeđivanje obrazovnih ustanova potrebnim administrativnim i pedagoškim osobljem, kao i pažnju prema nastavnom planu i programu i kontrolu nad njima.

- Vrlo važan zadatak je briga o nastavnom osoblju. Uostalom, učitelj je taj koji direktno utječe na učenika tokom formiranja njegove ličnosti i njegovog mišljenja.

On ga direktno ili indirektno gura prema ispravnim ili pogrešnim idejama. Obuka nastavnika i praćenje njihovog rada odvija se kroz programe cjeloživotnog učenja, kada nastavnik redovno pohađa kurseve usavršavanja, gdje se upoznaje sa najnovijim dostignućima u oblasti pedagogije i nastavnih metoda. Kada govorimo o nastavnom osoblju, mislimo i na školske administratore, koji imaju ključnu ulogu u upravljanju i praćenju nastavnog procesa, kao i u organizaciji društvenih događaja i pružanju psihološke podrške.

- Ništa manje važno pitanje od pitanja osoblja nisu programi obuke i metodološki razvoj. Pažnja koja se pridaje nastavnim planovima

i programima znači primjenu naučne metode prenošenja znanja na studente i najlakši način da se to znanje učvrsti. Drugo, to znači pažnju prema naučnim sadržajima. Nećemo moći formirati miroljubivu, nenasilnu generaciju ljudi ako ova generacija crpi pregršt nasilja iz programa koji propovijedaju i opravdavaju agresiju, iskrivljujući značenja imena i izraza za to. Udžbenici su prepuni ove vrste teksta koji ponekad posredno, a ponekad direktno potiče nasilje. Nastavne programe trebaju nadzirati u smislu njihovog naučnog i ideološkog sadržaja stručnjaci koji rade pod nadzorom službenih odjela.

- Treba obratiti pažnju i na štampane materijale. U protekle dvije decenije vladao je potpuni haos u štampanim i drugim medijima. To se posebno odnosi na elektronske kanale za prijenos informacija, odnosno internet, koji je za značajan dio sadašnje generacije ljudi postao važan izvor distribucije informacija i kulturnih materijala. Službena tijela i organizacije sposobne za stvaranje informacijskog proizvoda koji zadovoljava islamske vrijednosti, najviše ideale humanizma, čuva njegovu dušu u osobi, pomaže ljudima da se međusobno prepoznaju i međusobno sarađuju, dužni su razjasniti pogrešne stavove navedene u štampanom izdanju i drugim materijalima koji uključuju izopačene neprijateljske ideje prema društvu i cijelom čovječanstvu, kao i u knjigama koje sadrže štetne destruktivne ideje.

- Pažnju također treba usmjeriti na instituciju vjerskih zajednica, na ulogu džamijskih imama i propovjednika. Džamija je institucija koja, ruku pod ruku sa porodicom, doprinosi procesu ideološkog sazrijevanja osobe, pa je potrebno obratiti pažnju na ispravno školovanje imama, podizanje njihove kulture tako da budu propovjednici dobrote i mira, te usaditi čovjeku vještine dostojanstvenog ponašanja, umjesto da ga odvede u lavirinte i zamršenosti ideološke, političke i sektaške borbe, da ga pod maskom vjerskih parola gurne u nasilje. Takvi ljudi, umjesto da propovijedaju ideje dobrote i mira, nastavljaju propagandu uništenja i propasti. Još jedan fenomen koji danas vidimo jeste haos koji je vladao na polju vjerske privlačnosti pod utjecajem vizualnih medija. Danas svako sa svojim gledištem može otvoriti video kanal putem kojeg

izražava svoje stavove bez podvrgavanja bilo kakvoj kontroli službenih ili vjerskih institucija. Zvanične institucije i organizacije šerijatskog prava trebale bi ujediniti napore za prevladavanje ove anarhije, u kojoj svako ima priliku širiti svoje štetne ideje, utičući na umove mlađih generacija, ulijevajući im lažne misli, zbog čega neki od ovih mladih ljudi dolaze u sukob sa društvom i kreću putem uništavanja muslimanskih, društvenih i univerzalnih vrijednosti, skrivajući se iza islamske terminologije.

Vjerske institucije dužne su obrazovati ljude, otvoriti oči sadašnjoj generaciji o pogubnosti ideja koje pozivaju na nasilje, a ponekad čak i na uništenje društva. Za to postoje tri metode: metoda uspostavljanja kontrole nad destruktivnim radnjama i pokušaji njihove blokade, metoda suprotstavljanja takvim radnjama i objašnjavanje ljudima njihovih opasnosti, te na kraju, metoda usvajanja jasnih i transparentnih zakona u tom pogledu, tako da svako ko želi svoje ideje i apele putem medija plasirati masama to učini u skladu sa zakonima koji štite bezbjednost društva i sprječavaju da bude izmanipulirano. Ne možete dopustiti nikome ko želi propagirati ono što je štetno za društvo širiti ideje ekstremizma i druge avanturističke teorije.

- Jačanje najviših ljudskih vrijednosti, usađivanje prihvatanja vrijednosti drugih ljudi, upotrebom jezičkih sredstava i dijaloga za pronalaženje ideja koje ujedinjaju članove društva i olakšavaju komunikaciju s drugim društvima. Jačanje ideje da se pripadnik muslimanskog društva ne protivi predstavnicima drugih društava, da su svi oni dio jedne ljudske civilizacije i da je njegov zadatak sudjelovati u izgradnji ove civilizacije, a ne biti stalno po strani ovog procesa u ulozi kritičara i neprijatelja, ili začuđenog filistera. Obrazovne i kulturne institucije imaju važnu ulogu u ovom nastojanju širenjem ideje o samopouzdanju među ljudima, ulijevanjem i razvijanjem njihovih komunikacijskih vještina.